

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

Predškolač

Školská zrelosť a školská pripravenosť na vstup do školy pre
pedagógov materských škôl

Prednášajúca: Mgr. Helena Stráska – špeciálny pedagóg, pracuje v Základní škola Zlín,
Středová , pracovala v pedagogicko –psychologickej poradni a niekoľko rokov bola
riaditeľkou v detskom domove

Každé dieťa je jedinečné

- vedomosti ,zručnosti a návyky(požiadavky) potrebné pre vstup do školy nezíska dieťa tým, že dosiahne vek 6 rokov
- dieťa rovnakého veku sa líši vo fyzickej vyspelosti, v kognitívnych predpokladoch, celkovo v zrelosti a pripravenosti pre začiatok školskej dochádzky
- každé dieťa má vlastné tempo
- ovplyvňujúce faktory- genetická výbava, rodinné zázemie, výchova, pobyt v MŠ, podmienky v MŠ a pod.
- Pre začiatok školskej dochádzky neexistuje jediné správne riešenie pre všetky deti- čo platí pre jedného, nemusí platiť pre druhého

Predškolač kontra školák

- V MŠ je väčšina činností založená na tom, čo dieťa chce „ môžeš, ale nemusíš“
- škola znamená skôr „ je nutné, musíš“
- nutná je samostatnosť dieťaťa
- schopnosť tmiť impulzivitu a momentálne nápady
- ochota spolupracovať s pani učiteľkou, prípadne s ostatnými deťmi
- učiteľ ZŠ má menšiu možnosť individuálneho prístupu, hodnotí dieťa vo vzťahu k výkonnosti ostatných detí v triede

Školská pripravenosť

Tento termín používa najmä pedagogická verejnosť

- zahrňuje kompetencie kognitívne, emocionálno- sociálne, pracovné a somatické
- dieťa ich nadobúda a rozvíja učením , sociálnymi skúsenosťami (hlavne v MŠ)
- uvedené kompetencie sú rozpracované v Štátnom vzdelávacom programe pre MŠ (výkonové štandardy, ktoré má dieťa dosiahnuť na konci dochádzky do materskej školy)

Dieťa pripravené na školu

- malo by dosiahnuť prijateľnú socializačnú úroveň
- malo by zvládnuť určité roly
- malo by vedieť prijateľným spôsobom komunikovať
- rešpektovať bežné normy správania

DIEŤA BY SA MALO DO ŠKOLY TEŠIŤ!

Školská zrelosť – rozumieme ňou fyzickú a duševnú pripravenosť dieťaťa pre vstup do školy, ktorá je výsledkom predchádzajúcej etapy vývoja dieťaťa. Školská zrelosť dieťaťa umožňuje osvojiť si s úspechom školské znalosti a zručnosti.

(štatistické čísla : školská zrelosť dievčat 85%, chlapci 68%, asi 22% odkladov, 4 % nadané deti)

Môže byť dieťa predčasne zrelé na školu?

- psychomotorický vývoj je rýchlejší než u ostatných detí (ich schopnosti sú rozvinuté nad rámec ich veku)
- rodičia si myslia, že ďalší rok v MŠ by ich deťom nič nedal, nudili by sa a nástup do školy je pre nich najlepšou variantou
- je potrebné poradiť sa s odborníkom, pretože niektoré oblasti vývoja môžu byť vynikajúce, ale môžu zatieňovať niektorú slabšiu oblasť
- zákon umožňuje predčasné zaškolenie dochádzky deťom , no je pri tom potrebné vyjadrenie detského psychológa a detského lekára

Dôvody „nezrelosti“

- dôsledok sociokultúrnej odlišnosti (málo podnetné prostredie)
- nezrelosť v pravom slova zmysle (môžeme predpokladať , že u dieťaťa je proces dozrievania iba spomalený alebo dočasne zastavený)
- nespôsobilosť, ktorá nie iba dočasná (môže ísť o zníženie intelektu či psychické postihnutie)

Základné oblasti dôležité pre posúdenie školskej zrelosti:

1. Telesný (somatický) vývoj a zdravotný stav dieťaťa

- posúdenie je v kompetencii praktického či odborného lekára
- nesmieme podceňovať, ale i preceňovať Faktory z ranného vývoja dieťaťa
- vylúčiť vplyv somatických chýb alebo chronických ochorení

- posúdiť telesnú vyspelosť (telesná konštitúcia – drobné deti, ideál je cca 20kg, 120 cm)
- rizikové faktory z obdobia okolo narodenia dieťaťa(predchádzame poruchám aktivity a pozornosti a poruchám učenia)
- posúdiť dôsledky telesných a zmyslových chýb, chronických ochorení na psychický stav a vývoj dieťaťa
- časté choroby dieťaťa

2. Práceschopnosť (pracovné predpoklady, návyky)

- Podmienkou je zrelá CNS, súvisí so sociálnymi zručnosťami a samostatnosťou Patrí sem:
 - miera sústredenosti (ako dieťa dokáže odolávať rušivým vplyvom)
 - vytrvalosť pozornosti
 - motivácia(zvedavosť, chuť, záujem)
 - schopnosť pracovať samostatne (pokračovať i keď sa nedarí)
- Pre školskú prácu je teda nevyhnutné:
 - dokázať sedieť potrebnú dobu v lavici
 - venovať pozornosť učiteľovi a jeho výkladu(pokynom)
 - sústrediť sa na prácu
 - rešpektovať autoritu učiteľa

3. Úroveň zrelosti osobnosti (emocionálno- sociálnej)

Dieťa by malo vedieť:

- uplatňovať základné spoločenské pravidlá(pozdraví sa , poprosí, poďakuje, ospravedlní sa...)
- nadväzuje kontakty s dieťaťom, dospelými, komunikuje s nimi bez problémov, ku komu pociťuje náklonnosť , tak sa s ním skamaráti
- nemalo by sa báť- cvičiť odlúčenie od svojich blízkych na určitú dobu
- malo by sa orientovať vo svojom prostredí, v okolitom svete i v praktickom živote
- malo by sa vyznať vo svojom prostredí(doma i v škole) , spoľahlivo sa orientuje v blízkom okolí (vie kde býva, kde chodí do materskej školy, vie kde sú obchody, ihrisko, vie na koho sa obrátiť keď je v núdzi)
- malo by sa chovať primerane a bezpečne v školskom , domácom prostredí i na verejnosti (na ulici, na ihrisku, v obchode, u lekára) , uvedomovať si možné nebezpečenstvo (je opatrné, neriskuje) , pozná a dodržiava základné pravidlá správania sa na ulici (dáva pozor pri prechádzaní cez cestu, pozná svetelnú signalizáciu)

4. Úroveň vyspelosti poznávacích (kognitívnych) funkcií

- u niektorých detí dozrievajú neskôr, javia sa ako oneskorené
- niektoré majú dobré rozumové schopnosti, ale môže byť nezrelá jedna z oblastí, potom je potrebné posúdiť, motivovať dieťa a podporovať danú oblasť
- môžu byť deti mimoriadne nadané, ale tiež je nutné posúdiť či je to vo všetkých oblastiach
- nutné je posúdiť to komplexne v súvislosti s osobnosťou dieťa, zvážiť či je trpezlivé, usilovné, keď sa mu nedarí, ako reaguje na neúspech, ako sa sústredí a pod.
- na základe predchádzajúcich bodov sa rozhodne či zaškolenie bude vhodné

KOGNITÍVNE PREDPOKLADY predškolača : vizuomotorika, grafomotorika, reč, sluchové vnímanie, zrakové vnímanie, vnímanie priestoru, vnímanie času, matematické predstavy

Vizuomotorika, grafomotorika

Na motorické schopnosti a zručnosti pozeráme v niekoľkých rovinách:

- hrubá motorika (celková pohyblivosť, koordinácia pohybov, držanie rovnováhy)
- jemná motorika (sebaobsložené zručnosti, pohyby prstov, obratnosť prstov)
- grafomotorika (kresba, písanie)
- motorika hovoriacich (súvisí so správnym rozvojom reči)
- motorika očných pohybov (súvisí so správnym rozvojom zrakového vnímania)
- GRAFOMOTORIKA- úchop ceruzky, napodobenie geometrických tvarov, kresba, laterálna vyhranená, skrížená, nevyhranená

REČ – rečové predpoklady predškolača

- dieťa má správnu výslovnosť všetkých hlások, je artikulačne obratné, reč je plynulá
- v okruhu bežného rozhovoru reči rozumie, rozumie inštrukciám
- popíše čo je na obrázku, pozná a pomenuje nezmysel na obrázku, vie interpretovať jednoduchú rozprávku
- vie definovať význam pojmu (napr. čo znamená slovo čiapka, kniha, mačka...)
- vie tvoriť protiklady, nadradené pojmy s vizuálnou podporou, slová podobného významu
- rozpráva vo vetách a súvetiach, používa všetky druhy slov
- rozpráva gramaticky správne (skloňovanie, časovanie, vytváranie viet)
- prirodzene nadviaže verbálny kontakt, dokáže viesť dialóg (malo by vedieť v krátkosti 6-7 vetami plynule rozprávať o svojej rodine, záujmoch, trávení voľného času....)
- dokáže odpovedať na otázky, povie meno, priezvisko, vek, bydlisko
- vie sa pýtať
- používa očný kontakt

Sluchové vnímanie

Musíme si overiť, či dieťa dobre počuje a potom sa zaoberáme týmito oblasťami:

- schopnosť počúvať – dieťa by malo vydržať počúvať rozprávku, príbeh, rozprávanie
- schopnosť zamerať pozornosť a vyčleniť zvuky v pozadí
- schopnosť sluchovej diferenciácie- dieťa rozlišuje zvuky (pri zaviazaných očiach poznať zvuk kľúčov, klopanie na dvere, krčenie papiera ...), poznáva hudobné nástroje a zvuky v prírode
- schopnosť sluchovej analýzy a syntézy- dieťa má rozlíšiť hranice slov, vyčleniť slová z vety, uvedomovať si slabiky, hlásky, malo by poznať prvú hlásku v slove, malo by precvičovať v hrách rozklad slov na hlásky a naopak syntézu slovo z hlások (čo počujem na začiatku, hra na kúzelníka, vymýšľanie slov na nejakú slabiku napr. MA-ma, MA-slo, MA- liny, MA- rhule...)
- dobrá sluchová pamäť – dieťa potrebuje pre učenie zachytiť, spracovať a uchovať informácie

prichádzajúce sluchovou cestou, pamätať si poradie úkonov, ktoré má vykonať, výklad učiteľa (hľadanie skrytého budíka podľa zvuku, hra „na kukučku“, hádanie čo zvuk vydáva, hra „na slepú babu“)

- vnímanie rytmu- dieťa napodobní rytmus vytlieskavaním (riekanky, básničky) potrebné neskôr pri rozlíšení sykaviek, mäkkých a tvrdých spoluhlások, krátkych a dlhých samohlások

Zrakové vnímanie

Aby dieťa dobre čítalo musí mať :

- schopnosť sústrediť sa na potrebný zrakový podnet- odlíšiť požadovanú vec od pozadia
- schopnosť zrakovej diferenciácie dieťa musí odlíšiť detail, horno-dolné postavenie, pravoľavé postavenie- cvičenia čo do radu nepatrí, hľadanie rozdielov, hľadanie rovnakých predmetov, hľadať predmety podľa tvaru, farby, , vyhľadávanie rozdielov pri zdanlivo rovnakých obrázkov, vyhľadanie rovnakých obrázkov z niekoľko podobných, vyhľadanie „ ukrytých“ vecí na obrázku
- schopnosť zrakovej analýzy a syntézy- vnímaniu celku predchádza vnímanie čiastkových častí- cvičiť puzzle, mozaiky, stavebnice, skladačky, skladanie a rozkladanie obrázkov a fotiek rozstrihaných na časti, dokresľovať obrázky
- správne vedenie očných pohybov- cvičiť očné pohyby zľava doprava
- schopnosť zapamätanie si zrakovo vnímaných predmetov – zraková pamäť- cvičiť Kimove hry, umiestňovať obrázky na miesto, pexeso

Vnímanie priestoru

Predstava o priestore závisí a vyvíja sa na základe všetkých 5 zmyslov. Vymedzenie priestoru je dané tromi osami (horno- dolné, pred- zadné, pravo-ľavé 3D) súvisí s časovým vnímaním a časovou postupnosťou. Dieťa by malo zvládnuť odhad a zapamätanie si vzdialenosti, porovnať veľkosť objektov, vnímať časti a celok, vzájomný pomer veľkostí a ich usporiadanie. Cvičenia napr.

- prechádzanie obrázkovými bludiskami
- vyhľadanie a určenie miesta vecí v miestnosti, na obrázku, hračky i v reále s určením zmeny ich postavenia v priestore
- vyhľadanie vecí na obrázku s pojмами – hore, dole, vpravo, vľavo, vpredu, vzadu, uprostred, prvý , posledný
- určenie polohy na sebe i na druhom človeku
- popis cesty do obchodu, parku a pod. s pojмами vpravo-vľavo

Vnímanie času

Primerané vnímanie času a časovej postupnosti u dieťaťa ovplyvní:

- hospodárenie času pri učení
- zautomatizovanie opakujúcich sa činností
- vnímanie poradia číslic v čísle, poradie písmen
- pre učenie v násobilke, abecede
- všade tam, kde je potreba poradia

S dieťaťom cvičíme napr:

- orientáciu dní v týždni
- orientáciu počas dňa- ráno, poludnie, popoludnie
- priradiť činnosti k ročným obdobiam
- poradie prvý, posledný
- zoradiť obrázky podľa postupnosti deja
- postupnosť v sebaobsluže a pod.

Matematické predstavy

Pre rozvoj matematických zručností je dôležitá rozvinutá hrubá a jemná motorika (pohyb , manipulácia), priestorová orientácia (hore, dole, pod, nad , vpravo, vľavo), reč (porozumenie slovám, význam používanie slov), zrakové vnímanie(celok, časť, detail, poloha)

Čo by malo zvládnuť:

- porovnanie- rovnako, menej, viac
- zoradenie- podľa veľkosti, najmenší, najväčší
- triedenie- poznať čo do skupiny nepatrí, triediť podľa kritérií
- množstvo- ovláda číselný rad, orientuje sa v množstve do 10, potrebuje získať predstavu o čísle (ukazuje na predmetoch, prstoch počet, počíta na prstoch, vie počítať po jednej, chápe, že číslovka určuje počet)
- zvládne rozlíšiť a pomenovať geometrické tvary
- malo by chápať jednoduché vzťahy a súvislosti, riešiť jednoduché problémy a situácie, slovné príklady, úlohy, hádanky, rébusy, labyrinty, sudoku

Posúdenie školskej zrelosti u detí ak si rodič nie je istý:

Posudzuje psychológ, ale je nezastupiteľná aj úloha učiteľky materskej školy- máte skúsenosti , môžete deti porovnávať (rodič túto možnosť nemá) , máte možnosť pravidelne s rodičom komunikovať, odporučiť mu pracovné listy na doma, vychádzate z vlastnej diagnostiky, ktorú si vediete, môžete si pomôcť aj testom kreslenia postavy MaTeRs (vid' príloha)

A čo na záver? Dôležitou pravdou, ktorá by mala motivovať všetkých rodičov k aktivite, zostáva, že pripravené dieťa bude v prvej triede úspešné. Jeho úspech bude aj pre neho motiváciou k pozitívnemu vzťahu k škole a k plneniu školských povinností.